

● Реконфигурација Балкана 2024–2028.

Крај бриселске ере и успон
функционалног прагматизма

Стари поредак: Бриселски модел

- Условљавање демократским и институционалним реформама.
- Ослањање на бирократију и дуготрајне процесе придруживања Европској унији.
- Немоћ у решавању акутних регионалних спорова.

Нови поредак: Осовина Вашингтон-Анкара

- **Ердоган** као главни амерички посредник у Евроазији.
- **Прагматична размена:** Решавање статуса руских С-400 за америчке авио-моторе и потенцијални повратак Турске у програм Ф-35.
- **Заједнички стратешки циљ:** Истискивање руског утицаја на Кавказу и блокирање кинеских копнених рута.
- **Преформатирање терена:** Успеси у Сирији и успостављање Зангезурског коридора.

Три стуба функционалног прагматизма

1. Трансакциона политика

Замена идеолошких захтева конкретним пословним договорима. Лични односи снажних лидера (попут Трампа и Ердогана) постају важнији од међународних норми.

2. Приоритет енергетских коридора

Регион се посматра првенствено кроз призму транзита ресурса. Политички сукоби се пацификују како не би угрозили инфраструктуру на линији Исток-Запад.

3. Маргинализација институција

Заобилажење традиционалних бирократских механизма (попут ОХР-а у БиХ) у корист директних трилатералних договора уз покровитељство великих сила.

Геополитички биланс: Ко добија, а ко губи?

Држава	Тренутни статус	Стратешки одговор	Исход
Албанија	Апсолутни добитник	Спајање америчког приватног капитала и турске војне заштите.	Уздизање у главног миљеника Вашингтона и Анкаре.
Бугарска	Прагматични адаптер	Суверенистички заокрет (модел Орбан/Фицо) уз владу Р. Радева. Умиривање турске мањине.	Постаје незаобилазна енергетска капија за Европу.
Грчка	Губитник статуса	Окретање америчком Конгресу и Француској због страха од наоружавања Турске.	Прелазак у дубоку дефанзиву; слабљење Источномедитеранског савеза.

Источна тврђава против забринутог савезника

Румунија: Незаменљиви војно-енергетски центар

Ширење базе Михаил Когалничеану у највећу НАТО базу у Европи, већу од Рамштајна.

Стварање Црноморског трилатералног пакта (Румунија–Бугарска–Турска) за одбрану подводне инфраструктуре (Нептун Дип).

Кључни изазов: Страх од брзог договора са Москвом о Украјини, због чега Букурешт купује америчко оружје као гаранцију.

Грчка: Стратешка анксиозност у Атини

Губитак технолошке предности у ваздуху услед могућег повратка Турске у Ф-35 програм након самита у Анкари.

Маргинализација трилатерале Грчка–Кипар-Израел у очима трансакционог Вашингтона.

Фокус пребачен на лобирање у америчком Конгресу и тражење заштите унутар ЕУ (посебно ослањање на Француску).

Златно доба Тиране: Стратегија двоструког штита

Еди Рама је позиционирао Албанију као кључног партнера оба пола нове осовине, стварајући заштиту од критика Брисела.

Рedefинисање Босне и Херцеговине

Стабилност више не гарантује ОХР, већ неформални трилатерални споразум.

Економски прагматизам

Трампова администрација нуди пројекте уместо изолације, уз услов останка Републике Српске у уставним оквирима БиХ. Заједнички интерес Загреба и Београда је спречавање доминације пробошњачког концепта.

Ердоган као миротворац

Турска смирује Сарајево и гарантује компромис који Хрватима штити конститутивност, а Републици Српској широку аутономију. Ово је политика сфера утицаја.

Енергетска симбиоза: Крк против Црног мора

Балкан се препакује у два велика транзитна чворишта, стварајући дубоку међузависност која онемогућава коришћење енергетике као оружја.

Западни вектор (Америчко-Хрватски)

- ЛНГ терминал на Крку и Јонско-јадрански гасовод (ИАП).
- Хрватска постаје енергетско упориште за снабдевање западног Балкана уз пуну подршку Трамповог пословног круга.

Источни вектор (Турско-Бугарско-Српски)

- Турско поље Сакарија и румунски мега-пројекат Нептун Дип.
- Србија, Бугарска и Мађарска остају везане за источни транзит, док Бугарска наплаћује позицију "европске капије".

Појас америчких инвестиција: Пакт Београда и Тиране

Стубови стабилности

Економска интеграција се измешта из Берлинског процеса у руке директног америчког капитала. Огромни пројекти везују две земље за заједнички економски интерес.

Парадокс Косова

Иако су политички дубоко сукобљени око статуса Косова, Београд и Тирана економско-безбедносно делују као јединствено тржиште под америчким кишобраном.

Пасивизација сукоба

У свету Трампа и Ердогана нема простора за идеолошке ратове. Запаљива националистичка реторика се строго контролише јер угрожава милијардске инвестиције.

Кондоминијум: Балкан као пословни подухват

Коначни биланс нове архитектуре је стварање стабилног, али циничног пословног кондоминијума.

Локални менаџери

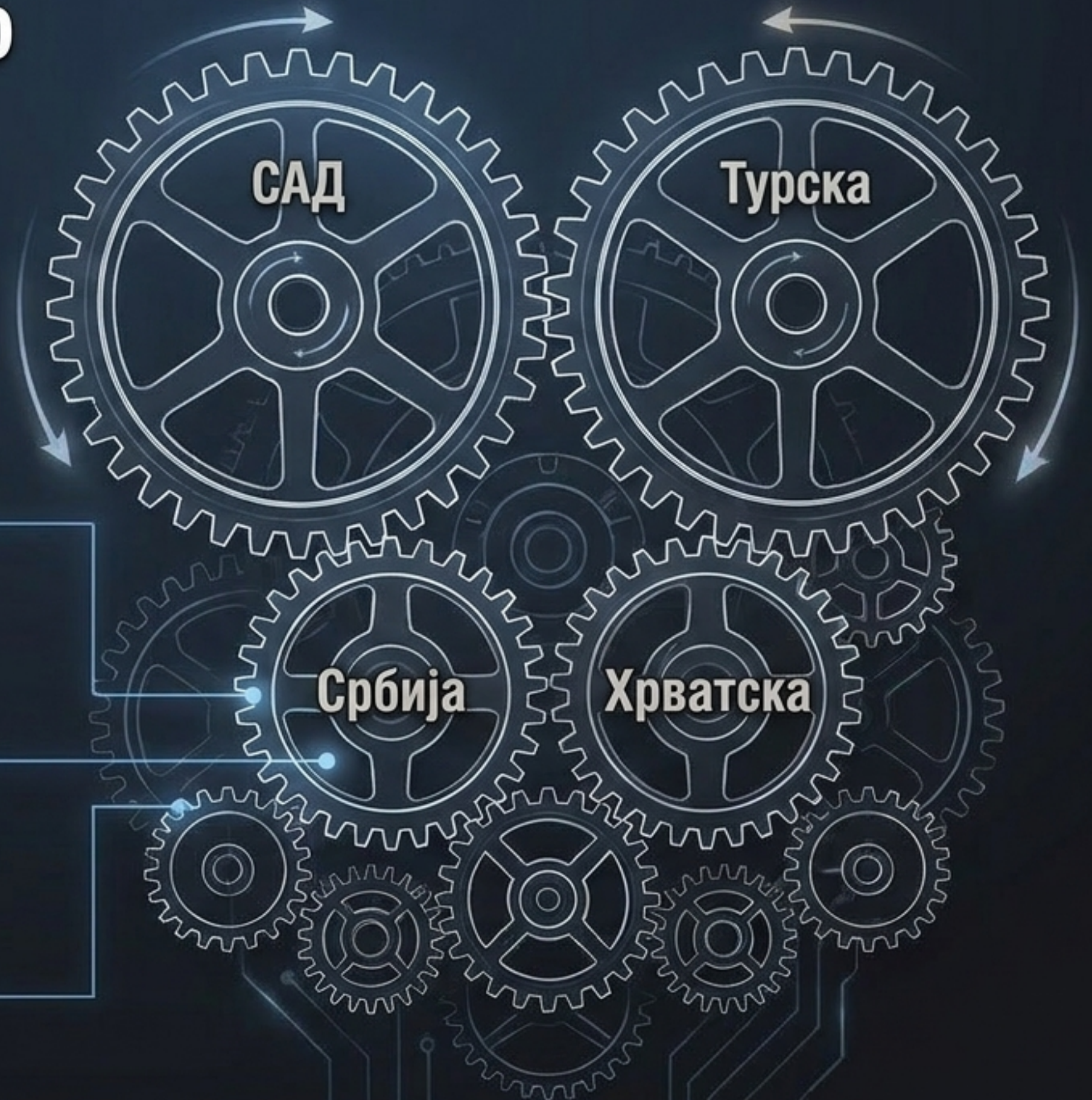
Хрватска и Србија, као највеће силе, постају кључни менаџери процеса на терену. Односи улазе у фазу "хладног мира".

Одвезане руке

Локални лидери добијају слободу владања без притисака Европске уније за демократским реформама.

Цена аутономије

Апсолутна лојалност америчким комерцијалним интересима и омогућавање турског неоосманистичког економског продора.

Српска дилема: Континуитет или промена?

Како се позиционирати у изразито трансакционој ери глобалне геополитике?

Континуитет актуелне власти

- Уходане личне везе са Трампом и Ердоганом (кључ за трансакциони модел).
- Мајсторство мултиполарног балансирања (нпр. раст извоза у Кину).
- Предвидивост за велике инфраструктурне пројекте (Експо, коридори).

Долазак нове политичке опције

- Смањење унутрашње поларизације која дугорочно плаши инвеститоре.
- Институционализација моћи: Ослањање на државу уместо на ризичне личне договоре.
- Деблокада пута ка ЕУ: Реформе ради приступа структурним фондовима.

Закључак: Нова мултиполарна реалност

Период 2024–2028. означава дефинитиван крај либералне ере илузија на Балкану.

Време испуњавања норматива и чекања на Брисел замењено је суровим, али предвидљивим светом функционалног прагматизма. Осовина Вашингтон-Анкара не тражи идеолошку савршеност, већ пословну стабилност, енергетску проходност и геополитичку лојалност.

У овом новом кондоминијуму, државе које се најбрже прилагоде трансакционој политици постају регионални менаџери, док оне које остану заробљене у старим парадигмама трајно губе стратешки значај.